

Tudi art filmi so velik posel

Gregor Butala

Jutri se začneja 29. ljubljanski mednarodni filmski festival, znan tudi kot *Liffa*, na katerem se bo do nedelje prihodnjega tedna zvrstilo skoraj sto celovečernih filmov z vsega sveta. Festival že vrsto let vodi programski direktor **Simon Popek**, ki pa med drugim priznava, da precej nerad daje priporočila za ogled filmov: »Če je meni neki film zares všeč, je namreč precej verjetno, da večini ljudi ne bo.«

Ob nedavni predstavitvi festivala ste dejali, da je letošnji tekmovalni program bolj komunikativen kot v prejšnjih letih.

Prvenci so pogosto nekoliko hermetični; sploh pri evropskih filmih se dogaja, da so bodisi izrazito formalno zadržani bodisi rahlo ekscenčni, kadar želijo mladi avtorji narediti vtis z inovacijami, ki se potem ne iztečejo najbolje. Letos pa je naneslo, da se kar nekaj teh filmov loteva precej resnih tem, vendar so prežeti z ironijo in humorjem, čeprav ne gre nujno za komedije; tako je denimo islandski film *Bojevnica* kljub angažiranemu sporočilu izredno komunikativen in obenem formalno igriv.

Torej ni šlo za namerno iskanje bolj vsečnih filmov, če tako rečem?

Pri oblikovanju programa me je od nekdaj vodilo le eno vprašanje – ali je neki film dovolj dober ali ne. V naboru izbranih filmov je sicer naknadno mogoče prepoznati to ali ono skupno potezo, kot je denimo prej omenjena, vendar se pri izbiranju s tem kaj posebno ne ukvarjam; ravno tako ne iščem načrtno filmov z neko določeno tematiko, četudi se kasneje morda pokaže, da je neki vsebinski motiv znotraj izbrane produkcije razmeroma pogost. Niti se ne oziram pretirano na to, od kod filmi prihajajo. A včasih se na ta način povsem mimogrede sestavi tudi kakšen programski sklop, kot na primer letošnji *Fokus: vzhod-severovzhod*, v katerem so filmi, ki so nastali v državah od Baltika prek Ukrajine do Kazahstana in Kirgizije. Med pripravo programa sem zaznal, da je bila produkcija na tem območju v zadnjih letih nenavadno živahna, čeprav gre za pretežno majhne kinematografije, zato se mi je zdelo smiselno, da iz teh filmov

sestavim poseben program, čeprav bi jih seveda lahko razporedil tudi po drugih sklopih.

Vendarle pa izkupiček od prodaje vstopnic pomeni pomemben del festivalskega proračuna. Koliko pozornosti posvečate željam občinstva?

Gotovo v program uvrstim nekatere filme, ki mi osebno ne pomenijo veliko, a predvidevam, da jih občinstvo želi videti. Kot sem rekel že večkrat – približno tretjina programa so filmi, za katere menim, da bi jih ljudje morali videti, tretjina je filmov, ki se jih na festivalu nekako pričakuje, kot je to na primer canski zmagovalec, tretjina pa je retrospektiv in drugih posebnih programov. Če hočeš, da festival ostaja uspešen, moraš misliti tudi na gledalce.

Katera merila pa pri tem upoštevate?

Mislím, da s programom pokrijemo precej široko paleto okusov. Po raziskavah si obiskovalec Liffa na festivalu v povprečju ogleda pet filmov in med sto filmi jih gotovo lahko najde pet zase. Zanimivo pa je, kaj vse vpliva na izbiro: nekateri se za ogled filma odločijo na podlagi jezika, v katerem je posnet, in tem pogledu sta nadvse priljubljeni nemščina in španščina; drugi izbirajo zgolj po naslovu, tretji

Pri oblikovanju programa me je od nekdaj vodilo le to, ali je neki film dovolj dober ali ne.

po avtorjih ali nagradah, ki jih je film prejel, nekateri spet po regijah – določen del gledalstva, na primer, pritegujejo filmi z Bližnjega vzhoda. Skratka, kar veliko je dejavnikov, ki jih je smiselno upoštevati pri oblikovanju programa, vseeno pa to ne pomeni, da bom na festival uvrstil slab film samo zato, da bi zadostil tem merilom.

Po drugi strani so festivali tudi del kulturne industrije, kjer se vedno išče nekaj novega, svežega; enkrat je pozornost usmerjena k vzhodnoazijskim kinematografijam, naslednje leto se »odkriva« sodobni romunski ali grški film. Ali obstajajo neke vrste festivalski trendi?

Bolj od samih festivalov ustvarjajo tovrstne *arthouse* trende agenti, torej

tisti, ki sploh ponujajo filme festivalom. Na primer, v Cannesu je jasno, da bo v različnih programih kakih petnajst filmov, ki jih zastopa, torej prodaja oziroma distribuira Wild Bunch, največja takšna francoska družba; toda ta ne posreduje samo francoskih filmov, temveč v svojem katalogu, ki obsega kakšnih 1700 naslovov, ponuja najuglednejše avtorje z vsega sveta. Podobno je pri drugih pomembnejših festivalih; film, ki ni mogočnega agenta oziroma dogovorjene distribucije po svetu, praktično ne more priti na festival A-kategorije. Tudi art filmi so velik posel, pa četudi morda ne prinašajo tolikšnih dobičkov kot holivudske uspešnice, in agenti zelo premišljeno izbirajo festivale, na katere bodo poslali neki film.

Ali to kakor koli vpliva tudi na vaše možnosti oblikovanja programa Liffa – pa četudi je to manjši festival, ki uvrstite filma v program ne pogojuje s svetovno premiero ali čim podobnim?

Večinoma sodelujemo z domačimi distributerji, ki odkupijo vse več tujih filmov, četudi morda ti potem ne pridejo vselej v kino, zato s pridobivanjem filmov pravzaprav nimamo težav. Letos je bil edini problem ta, da nisem mogel dobiti filma *Roma* Alfonsa Cuarona, ki je zmagal v Benetkah, produciral pa ga je Netflix. Ta postaja vse bolj pomemben igralec; zelo sem si želel imeti dva ali tri njihove filme, toda zanje kot majhen trg nismo zanimivi in povabilo so vljudno zavrnili. Kajti svoje izdelke plasirajo samo na največje festivale, iščejo prestiž. Zanimivo bo videti, kako se bo v prihodnje do Netflixu obnašal Cannes; letos namreč njihovih filmov ni hotel vzeti v program, ker nimajo distribucije v francoskih kinih.

Pa te spremembe zadnjih let – od vzpona Netflix in drugih ponudnikov vsebin na zahtevo do drugačnih gledalskih navad – že puščajo kako sled pri vlogi in pomenu festivalov?

Občutek imam, da vsaj za zdaj bolj vplivajo na same filme, ki postajajo vedno daljši. Kakor da bi se ustvarjalci opogumili in si rekli, no, če so ljudje pripravljeni v enem večeru gledati celo sezono neke televizijske serije, bodo sposobni zdržati tudi malo daljši film. In letos je takšnih filmov v primerjavi s prejšnjimi leti precej – na programu jih imamo okoli petnajst, ki trajajo več kot 140 minut. »

»Filmi postajajo vedno daljši. Kakor da bi se ustvarjalci opogumili in si rekli, če so ljudje pripravljeni v enem večeru gledati celo sezono neke serije, bodo tudi v kinu sposobni zdržati malo dlje.« ugotavlja Simon Popek. ☺ Luka Cjuha